

“Mensen communiceren niet goed over wat hen emotioneel raakt”

Families verscheurd door ruzie zijn geen uitzonderingen. Als het levenseinde nadert, kunnen onopgeloste conflicten opnieuw opborrelen. Vaak ontstaan er in die levensfase nieuwe meningsverschillen. Bemiddeling kan helpen om uit de pijnlijke impasse te raken en het contact te herstellen. Een gesprek met Inge De Boeck, bemiddelaar bij conflicten in de laatste levensfase en bij het levenseinde. DOOR AN CANDAELE

Inge De Boeck is een van de bezielers van Connfinity. De vzw verenigt bemiddelaars die zich toeleggen op conflicten in de laatste fase en organiseert ook opleidingen over het thema. Connfinity is een samentrekking van ‘conflict’ en ‘finity’ (eindigheid). En van ‘connection’ (verbinding) en ‘infinity’ (oneindigheid).

Stil en kil

Verzoening op het sterfbed spreekt tot de verbeelding. “Toch zijn dat eerder uitzonderingen”, weet Inge De Boeck. “Onze bemiddeling richt zich breder op de laatste levensfase. Zo werd ik eens gecontacteerd door een man van wie de ouders – tachtigers – niet meer tegen elkaar spraken. De een

“Ruzie om een erfenis, draait vaak niet zozeer om geld, maar om zich (nog maar eens) benadeeld en niet gewaardeerd voelen”

leefde op de benedenverdieping, de ander boven. ‘Hij wil niet naar me luisteren’, zei de vrouw tijdens het bemiddelingsgesprek. De man was hardhorig en deed zelfs geen moeite meer om haar te verstaan. Dat ervoer zij als een gebrek aan respect. En dus werd het stil en kil tussen hen. De man werd bereid gevonden een hoorapparaat te dragen, iets wat hij voordien niet wilde. In hun eentje zouden ze er niet uit geraakt zijn.”

“Voor bemiddeling moeten de verschillende ‘partijen’ bereid zijn om te praten. Anders kunnen wij niets doen. Een vrouw die niet lang meer te leven had vroeg bemiddeling omdat zij haar zoon nog één keer wilde zien. Ze hadden al dertig jaar geen contact meer. Het gesprek is niet doorgegaan omdat haar man het niet wilde. Soms zit de pijn of kwaadheid zo diep dat mensen een poging tot contact niet meer kunnen opbrengen.”

“Een man vroeg me om te helpen het contact met zijn oude vader te herstellen, maar die dacht dat hij op zijn geld uit was en hij schakel-

de liever een advocaat in. Het was voor hem een afgesloten boek. Als een gesprek wel lukt, kan er toch vaak nog een heel mooi hoofdstuk bijgeschreven worden. Zo was er een vrouw die voor zij stierf haar broer wilde terugzien, met wie ze jaren geleden gebroken had. Een collega-bemiddelaar zocht de broer op en die is gekomen. Dat weerzien betekende veel voor de vrouw én de broer.”

Verharde posities

“Een jonge vrouw bij wie euthanasie was gepland, wilde niet dat haar vader erbij zou zijn. Voor hem was dat uiterst pijnlijk. Na bemiddelingsgesprekken waar ze allebei hun verhaal konden doen en er echt geluisterd werd, mocht hij erbij zijn, maar niets zeggen. Als iets al jaren scheef zit, gaat het vaak niet meer over het voorval waar het mee begonnen is. Men neemt de ander iets kwalijk, het vertrouwen is weg en de posities zijn verhard. Met bemiddeling probeer je daar beweging in te krijgen door mensen het onderscheid te laten zien tussen de dader en de daad. Iemand heeft je iets aangedaan, maar waarschijnlijk heeft diezelfde persoon ook (veel) andere dingen voor je gedaan en betekend. Als je dat onderscheid kan maken, en ziet dat die persoon meer (geweest) is dan dat ene stukje dat zo moeilijk ligt, is een gesprek mogelijk. Er wordt niet verwacht dat je vergeet en vergeeft wat je is aangedaan, maar je kan ook weer de rest zien. Het zijn geen makkelijke gesprekken, maar vaak wel bevrijdend. Om conflicten bij te leggen, hoef je uiteraard niet te wachten tot het

Onze ouders hebben veel zorg nodig. Mijn zussen vonden dat het moment gekomen was voor een woonzorgcentrum. Mijn ouders wilden het liefst thuisblijven en ik wilde hen daarbij helpen. Mijn zussen nemen me dat kwalijk. De sfeer tussen ons is zo verzuurd dat ik me afvraag hoe het zal zijn als onze ouders overlijden. Zij zeggen niets over de situatie, maar ik ben zeker dat ze ervan afzien. Ik ook trouwens.



INGE DE BOECK "Soms zit de pijn zo diep dat mensen een poging tot contact niet meer kunnen opbrengen. Het kan nochtans bevrijdend zijn." © Kristof Ghyselinck

einde van het leven. In die laatste fase beseffen mensen wel dat ze het niet meer op de lange baan kunnen schuiven. Een aflopend verhaal maakt het dwingender."

Ruzie om de erfenis

"Er zijn zoveel gevoeligheden in familierelaties. De conflicten bij uitstek rond het levenseinde zijn die over de erfenis. Het gaat ten gronde meestal niet over het geld, maar over zich (nog maar eens) benadeeld en niet gewaardeerd voelen."

Mijn ouders zijn kleiner gaan wonen en hebben het huis waar wij opgroeiden, verkocht aan mijn jongste zus. Mijn broer en ik vermoeden dat ze het voor een belachelijke prijs kocht. Ze kreeg altijd al alles gedaan van onze ouders. Ik durf er niet over te beginnen, want dan vallen er harde woorden. Ik wil ook geen ruziemaken over geld, maar het blijft 'steken'.

"Zoals de vrouw, oudste van zeven kinderen, die niet gestudeerd had omdat ze op de boerderij van haar ouders moest helpen. Ze had zich altijd de mindere gevoeld tegenover haar broers en zussen. Bij de verdeling van de inboedel na de dood van de ouders trok ze weer

aan het kortste eind. Alles wat die vrouw al haar hele leven voelde, kwam naar boven. Ze overwoog bemiddeling, maar besloot het 'zo te laten'. Als ze al bemiddeling had gewild, is de kans groot dat de anderen niet hadden meegewerkt. Zij hadden immers meer te verliezen bij een rechtvaardiger verdeling. De bereidheid tot bemiddeling hangt af van hoe belangrijk een relatie voor iemand is. Willen ze nog een band met elkaar, willen ze met broer, dochter, vader verder?"

Automatische patronen

"Telkens opnieuw stel ik vast dat mensen niet goed kunnen communiceren over wat hen emotioneel raakt. Als we zouden leren vragen wat we nodig hebben, zeggen als iets ons kwetst of kwaad maakt, luisteren naar wat de ander echt vertelt... zouden heel wat ruzies, misverstanden, ... vermeden worden. Communicatie is de basis van relaties en dus cruciaal in een mensenleven. Daarom vind ik dat leren communiceren meer aandacht zou moeten krijgen op school. De meeste mensen vervallen in automatische patronen en gaan in het verweer of de tegenaanval als iets hen pijnlijk raakt. Zo loert escalatie van het conflict om de hoek. Vaak zit trots of de angst nog meer gekwetst te worden een oplossing in de weg.

We denken: 'Na wat die mij heeft aangedaan is het niet aan mij om de eerste stap te zetten', of 'Ik wil niet nog eens gekwetst worden'. Naast de school kunnen ook ouders het goede voorbeeld geven en kinderen leren omgaan met tegengestelde belangen en meningsverschillen. Een onontbeerlijke vaardigheid daarbij is luisteren. En ook dat kunnen we niet goed. Wij werkten thuis toen de kinderen klein waren met een praatstok. Wie de stok had mocht niet onderbroken worden. Ieder zijn beurt. Nu ze jongvolwassenen zijn, houden ze ook zonder stok het idee erachter in ere."

Taboe

"In eindelevengesprekken hoor ik vaak: 'Ik wist niet dat het zo hoog zat, dat het op die manier overkwam' enz. En soms gaat het over een voorval van heel lang geleden die in het hoofd van de betrokkene een eigen leven is gaan leiden. Zonder dat het uitgesproken werd. In relaties die ertoe doen, gaat de pijn om iets wat je wordt aangedaan het diepst. Kinderen willen waardering van hun ouders en omgekeerd, daarin gekwetst worden is pijnlijk. En het blijft pijn doen, ook als mensen breken met elkaar. Je ouders blijven je ouders en je kind blijft je kind." "Ergernis of gekwetstheid die je inslikt om de lieve vrede – wat ook vaak gebeurt – smeult onderhuids verder en kan vroeg of laat tot een uitslaande brand leiden die moeilijk te blussen is. De dood van de ouders kan de trigger zijn. Bemiddeling in de laatste levensfase is nog weinig bekend. Zowel de (naderende) dood als familieconflicten zitten in een taboesfeer. Zo worden jammer genoeg veel kansen op herstel van relaties gemist."

MEER INFO over bemiddeling in de laatste levensfase: www.connfinity.be